

bucată), Dorin Andone (și pervers, și cu urme de umanitate, cu ascunzișuri și lumini), Alexandru Mereuță (discret, cald, emoționant). Regia i-a ajutat mult să se pună în valoare, mergând pe adevărul poveștii, săpând în profunzime, dar și adaptând oarecum lucrurile la realitatea românească. Așa se face că am avut parte de un spectacol politic într-o realitate acut politizată. Asta se potrivea foarte bine momentului. Din păcate, reprezentația era mult prea lungă, regizorul refuzând să „amputeze” textul. Dar pe lângă lungimea acestuia, existau scene plictisitoare din construcție și mult extratext. Începutul este de-a dreptul obositor și, pe alocuri, ridicol, dansul copilelor din pădure ne dezamăgește și riscă să ne piardă. Noroc că, odată cu începutul acțiunii, lucrurile se îmbunătățesc simțitor și, pe măsură ce trece timpul, reprezentația ne cuprinde în mreje. Există momente de emoție autentică și clipe desuete. Cred că o privire din afară, la un moment dat, ar fi putut curăța spectacolul de balast, dându-i rotunjime și vigoare. Așa, rămâne cumva la jumătatea lucrurilor, cu actori mai buni și mai slabi, cu scene de o mare acuratețe și cu altele la limita suportabilului. Decorul (din cherestea multă) și culorile terne ale costumelor slujesc ideea regizorală, dar fără a lăsa urme în memorie. Totul pare să se bazeze pe jocul actorilor și pe replică. Nu e rău, numai că regizorul Gordon Edelstein nu a avut la dispoziție o echipă omogenă cu talent peste medie, așa că, de multe ori, scenele sunt încropite. Meritoriu în această încercare rămâne faptul că s-a avut în vedere povestea, cu toate tenebrele sale, și interpretii. Nimic sofisticat, nimic modernizat inutil. E o producție notabilă, profesionist realizată, dar fără scilpire.

Ion JURCA ROVINA

Revizorul vine în scenă

Revizorul lui N.V. Gogol este în actualitate. Revoluția lui Gogol în scris, care avea să redirecționeze întreaga literatură rusă, a prins psihologia umană eternizată parcă să traverseze secole. De aceea, subiectul de început de secol XIX se pretează și la început de secol XXI la punerea lui în *oglinđa* scenei, pentru a vedea noile chipuri ale personajelor mânate diabolic de aceleași metehne și tare, sub *aceeași* zodie obsesivă (peste timp) a banului ce naște ferocea caracatiță a corupției.

De la această perpetuare, cu alte mijloace, în subconștientul omului, a secularei maladiei, pornește versiunea lui Zalán Tibor (dramaturg la Teatrul Kolibri din Budapesta și profesor de istoria teatrului) cu titlul *Gogol: Revizorul sau Revizorul Gogol*, stând la baza montării lui Szabó K. István la Teatrul Maghiar de Stat „Csiky Gergely” din Timișoara. *Jocul* acesta, încă din titlu, are și alte conotații, trimiteri spre impactul istoriei cu mentalitatea umană, și solicită textul (cu intervenții de adaptări de limbaj sau chiar introduceri de personaje) spre metaforă și simbol. Ceea ce se transferă accentuat în viziunea regizorală sau scenografică. Se întâmplă chiar o aglomerare de sensuri care se întâlnesc.

Din debut, pe ecranul din fundal apare Titanicul (din celebrul film), proiectat, prin revenire, ca simbol al scufundării unei uriașe nave, pentru ca mai târziu, pe un benner orizontal să apară cu litere mari rusești inscripția vasului *Potiomkin* (simbol al libertății, al luptei *albilor* în revoluția rusă). În distribuție intervine ca personaj, inexistent în cea a autorului, Soacra primarului, care e „însărcinată” cu un mesaj de comunistă și nu numai. Iar prin trupa distribuită (prin excelență tânără) se sugerează *schimbarea*, ca timp, nu ca mentalitate care e preluată de noua generație, așa încât personajele se refac. Este ideea regizorală a lui Szabó, pentru o interpretare literară la zi a textului (inventivă idee și din cauză că teatrul nu are actori conform vârstelor din piesă).

Discursul spectacolului nu e în nota direcă a comicalului, ci unul parodic, justificând partea a doua a titlului: *Revizorul Gogol*. Hlestakov, în devenirea lui, se înzestreaază cu o carte, iar în perorația-i fantastică chiar se numește Gogol. Cartea – un alt semn, al timpului. Iar miza de efect vizual este imaginea în exacerbare a grotescului. Ea se datorează tinerei scenografe Kiss Borbála (studentă la Budapesta, autoarea scenografiei la *Edward*, în montarea aceluiași regizor la Naționalul timișorean), al cărei decor e dominat de niște masive cabine, utilizate în multiple situații (la baie, telefoane, dulapuri, necesități, ascunzișuri), încât invadează întreg spațiul – și casa primarului – însoțind, de fapt, personajele. Din și printre aceste cabine (dulapuri) comunică veștile localnicii, se întâlnesc, pun la cale mârșăviile, se pândesc, într-o vânzoleală de șobolani. Este o imagine terifiantă, ce aduce (spre final) în centru vana de baie în care se „nuntește” falsul revizor.

Se înțelege că într-o asemenea *așezare* subumană, *kitsch*-oasă, primarul și ai lui, odată cu primirea alarmantei vești, intră într-o panică de animale hăituite, într-un decor care îi determină să-și dezvăluie, nu doar prin cuvinte, ci și comportament imoralitate în care se scaldă (apropro de vană). Primarul Antonovici Szkvoznik-Dmuhanovszki își urcă „supliciu” în trepte, de la o cabină la alta, de anunțul veștii și lansarea de critici, la lingușirea presupusului revizor, pregătirea nunții în familie, mimarea gloriei și căderea. Actorul Bandi András Zsolt e stăpân, în mișcare și voce (cu nuanțările de rigoare), pe ipostazierea în malefic a primarului său, în cizme și ras în cap, și ține personajul în dominația lui, în raportare scenică. Adică, se vede între ceilalți ca stăpân și în nimicnicia lui jucată și în fericirea nuntirii și în iluzia parvenirii.

Spectacolul plusează, totuși, prin Hlestakov-ul lui Dukász Péter. Ivan Aleksandroviici Hlestakov (cinovnic din Petersburg) este caracterizat în distribuția spectacolului: „poate fără căpătâi”; actorul însă își căpătuiește (ca să mă asociez titlului) personajul și la propriu (cu bani) și la figurat, în scenă, și îi conferă cu har intuiția, șiretenia, perplexitatea și surpriza inventivității, ca un petersburghez ce se află. Personajul lui Dukasz are și clipe de umor. El poartă mesajul simbolic al cărții, nu servește cabine, dar recuperat din mizeria guoaielor, servește la timp vana primarului, ca o cursă, în care îi atrage pe mituitori și cade el însuși. În brațele femeilor din casă, alegându-se la început cu o logodnă cu Soacra, apoi cu fiica, pusă în brațe de către primar chiar în vană. Intercalarea acestui personaj, *Soacra*, – comunistă interpretată de Fall Ilona –, pentru o sugestie anume, nu e fericită, produce doar o deviere de la cursivitatea atât de clară a textului și adaugă un grotesc inutil la personajul Hlestakov. Din aceeași categorie a străzii (în piesă, sluga cinovnicului), Osip este, aici, un vârstnic (adaptat la timpul căutătorilor prin tomberoane), interpretat adecvat de Mátray László. O nevastă de

primar, Anna Andreevna, volubilă și activă, prinsă în jocul bărbatului, este Tokai Andrea, cu solitudinea scenică și expresivitate care îi sunt caracteristice (fiind nominalizată iarăși la Premiul UNITER pentru rol feminin secundar, în *Krum*, Naționalul timișorean). Fiicea, Maria Antonovna, folosită drept momeală, îi joacă farsa tânăra actriță Lörincz Rita.

Grupul noilor (în ideea anunțată a spectacolului) reprezentanți instituționali ai comunității este cel care ilustrează în plan secund corupția și imoralitatea, patronate de primar, tinerii lor interpreți șarzându-le solitudinile, lașitatea, cameleonismul (vitriolat într-un personaj de schiță, mai târziu, de Cehov), căutând prin gestică, dacă nu, prin înfățișare, să-și individualizeze speciile: Balázs Attila (vivacele judecător cu perucă, *Liapkin-Tiapkin*) Aszalos Géza (*Zemlianika*, adaptat la un șiret director de spital), Mátyás Zsolt Imre (un *Hlopov*, director nou de școală nouă, cu metehne vechi) sau Kocsárdi Levente (cu dirigințele de poștă *Spekin*, la pândă și eficace mesager) și Kiss Attila (comisarul *Uhovertov*). Lipsesc niște moșieri, dar Dobcinski și Bobcinski, numiți aici oameni de afaceri, sunt prezenți la iscodire și deturnare, cârcotași feroci, apar de unde nu te aștepti, ca „patroni” ai întregii vânzoleli, străbat nu doar scena, ci și sala, cu alai în coada lor, diferențiindu-se între ei după statură sau ținută, în zugrăvirea lor de către Molnos András Csaba, și respectiv, László Pecka Péter. Ei slujesc doar parodic două personaje de o comicitate specială. Muzica semnată de Horváth Károly este o prezență pe scenă din momentul în care veselie se instalează în casa primarului.

După ce primarul e scos din transa iluziei lui de mărire în Capitală de către scrisoarea autodemascatoare a lui Hlestakov, și lovit în orgoliu, o *scaldă*, totuși, participând la hazul epitetelor caracteriale față de ceilalți, iar râsul acesta forțat e oprit de vestea sosirii adevăratului revizor, finalul spectacolului e șocant odată în plus. Acesta nu se produce doar cu *încremenirea* întregului grup, ci cu apariția pe scenă (într-un spot puternic de lumină reflectorizată spre sală) a revizorului care întrebă cine e primarul. Întrebarea (adăugată, desigur, textului), în rostirea puternică a actriței Szász Enikő, e îndreptată, la fel, spre sală (cei de pe scenă nu se mai văd, au dispărut parcă *șobolânește*). Interogația *fluidizată* parcă de energia luminoasă străbate spectatorii, implicându-i în răspuns. Revizorul e un mesager dur de conștiință . Dacă nu cumva termenul e devalorizat chiar și în fața unui strigăt.

O producție ce se adresează în special mentalului, cu un cod (parcă prea încărcat) de semne. Satiră glacială, înghețând râsul în grotesc și parodie.

Teatrul Maghiar de Stat „Csiky Gergely” Timișoara – Gogol: Revizorul sau Revizorul Gogol, versiunea lui Zalán Tibor la *Revizorul* de N.V. Gogol. Regia: Szabó K. István. Scenografia: Kiss Borbála. Muzica: Horváth Károly. Mișcare scenică: András Lóránt. Cu: Szász Enikő (*Jelena Szászovna, revizorul*), Dukász Péter (*Ivan Alexandrovici Hlestakov*, poate fără căpătâi), Mátray László (*Osip*, poate altul fără căpătâi), Bandi András Zsolt (*Anton Antonovici Skvoznik-Dmuhánovski*, primarul), Balázs Attila (*Ammos Fiodorovici Liapkin-Tiapkin*, judecător), Aszalos Géza (*Artemi Filipovici Zemlianika*, directorul spitalului), Mátyás Zsolt Imre (*Luca Lukici Hlopov*, directorul școlii); Kiss Attila (*Stepan Uhovertov*, căpitan), Molnos András Csaba (*Piotr Ivanovici Dobcinski*), László Pecka Péter (*Piotr Ivanovici Bobcinski*), Kocsárdi Levente (*Ivan Kuzmici Spekin*, dirigințele poștei), Fall Ilona (*Anastasia Petrovna*, soacra), Tokai Andrea (*Anna Andreevna*, nevasta), Lörincz Rita (*Maria Antonovna*, fiica), Higyed Imre (*Miška*, servitorul). Premiera: 18 martie, 2007.